

# BUITEN

26<sup>E</sup> JAARGANG N<sup>O</sup>. 1

ZATERDAG 2 JANUARI 1932



Foto Meerkämpfer

AAN HET MEER VAN LUGANO



Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

## INHOUD

|                                                                                           |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| AAN HET MEER VAN LUGANO (ILL.) . . . . .                                                  | BLZ. 1     |
| DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (4). . .                                             | BLZ. 2     |
| HET NIEUWE JAAR . . . (GEDICHT), DOOR M. W. B.                                            | BLZ. 3     |
| BIJ DEN UITGANG DER TWAALFNACHTEN IN ZWEDEN<br>(GEÏLL.), DOOR D. J. VAN DER VEN . . .     | BLZ. 4—7   |
| IN HET SERAIL DER SULTANS (GEÏLL.) (SLOT), DOOR<br>PROF. E. MAMBOURY. . . . .             | BLZ. 6—11  |
| HET VOORSTELLEN DER DEBUTANTES AAN HET EN-<br>GELSCH HOF, DOOR GLADIJS JESSEL. . .        | BLZ. 7—8   |
| APHORISMEN, DOOR M. W. B. . . . .                                                         | BLZ. 8     |
| GLETSCHERSAGEN UIT HET LOETSCHENDAL (IV. DE<br>LANGE GLETSCHER), DOOR J. SIEGEN . . . . . | BLZ. 9     |
| EEN RAADSELACHTIG OPSCHRIFT, DOOR S. . .                                                  | BLZ. 9—10  |
| DOOR BUCKINGHAMSHIRE (GEÏLL.) (SLOT), DOOR MAT-<br>TY VIGELIUS . . . . .                  | BLZ. 10—12 |
| WENKEN VOOR TUINBEPLANTING, (VAN WAT ER<br>'S WINTERS TOCH NOG BLOEIT), DOOR B. . . . .   | BLZ. 12    |

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

## DE FAMILIE HOLT

DOOR SUZAN GLASPELL

**L**INCOLN ging snel naar huis en vroeg: „Waar is Paul? Hoe is het met hem? Waarom heb je mij niets gezegd?”

Blossom was zoo handig om te zeggen, dat Paul eigenlijk niets mankeerde, maar 's nachts onrustig was en dat ze juffrouw Jewett pas twee weken had en het daarom niet prettig vond om ergens heen te gaan, waar men hen niet kon bereiken, als het noodig was.

„Wel”, riep Lincoln uit, „ik vind, dat je het met mij had kunnen bespreken, inplaats van het mij door een buitenstaander te laten hooren”.

Zij had het ongeluk om te zeggen, dat zij hem niet ongerust had willen maken, waarop hij wenschte te weten, of hij ooit onwillig was geweest om zijn aandeel in de ongerustheid te dragen. Maar zij bemerkte, dat hij blij was met zulk een goede reden om weg te blijven, want er was nu steeds in zijn oogen de blik van iemand, die ziet en zijn gelaat was een weinig vermagerd als dat van iemand, die worstelt met wat er in hem omgaat. Hij bleef tot laat in den avond in zijn hol en, nadat hij in haar kamer was gekomen en zij naar bed waren gegaan, zeide hij vaak een paar regels op, herhaalde ze weer met een kleine verandering, draaide dan soms het licht aan, greep naar papier en potlood en schreef de veranderingen op.

In deze eerste dagen van een creatie, terwijl zij ontstond, zooals een gebouw omhoog gaat of als de bosschen groeien, was hij zóó beziel, dat hij meer openlijk een dichter was en zelfs met haar eenvoudiger en vrijer was. Op een nacht zat hij lang in haar kamer op en had haar vergeten en zij was gelukkig, omdat hij haar zoo vergeten kon, want dat boeide haar; eindelijk zeide hij: „Het zal het beste worden, dat ik ooit gemaakt heb. Ik zou het kunnen noemen „Het Offer”, hoewel iets prozaïsch, zooals „De Cement-Fabrikage” de bosschen meer zou accentueeren”.

Met betrekking tot de partij bij Edith had Blossom een stout stukje uitgehaald. Zij nam Edith eenigszins in haar vertrouwen en hoewel Edith een van haar oudste vriendinnen was, vertrouwde Blossom haar niet. Zij zou het zichzelf niet met die woorden hebben bekend, want dan zou het hebben kunnen schijnen, alsof er een reden was om haar niet te vertrouwen — iets dat met Lincoln te maken had.

Zij en Edith waren samen opgegroeid, hun ouders waren vrienden van elkander; zij gingen tezamen naar een meisjesschool te New York en Blossom maakte haar debuut in de wereld op een bal thuis een week na Edith. Blossom trouwde het eerst en Edith was haar bruidsmisje en het volgende jaar was Blossom bruidsdame bij Edith's huwelijk.

Edith trouwde met Joe Leonard, den kleinzoon van Hervey Leonard, een houtkoning van den Mississippi. Een goede partij, voor zoover geld betrof, maar Joe was twaalf jaar ouder dan zij, wat op zichzelf niet zoo erg hinderde, maar Joe was dik en dom en Edith hield niet van hem. Zij was verliefd op Harry Milliken, met wien zij niet kon trouwen, want hij had alles, wat hij had, verspeeld en Edith's vader zeide, dat zij geen cent van hem zou krijgen, als zij zoo gek zou zijn om met dien lulak te trouwen. Harry was nu voor goed van de baan, want hij had zich dood gedronken en Edith was erg vroolijk, speciaal met Lincoln. Zij kon tegen zijn spotternijen op, waarvoor Blossom weinig talent had. Zij flirtte zoo openlijk met hem, dat het onschuldig scheen en toch kon Blossom de gedachte niet onderdrukken, dat juist deze openlijkheid een dekmantel was, een voorwendsel, en dat het flirten een ander karakter aannam, als de omstandigheden minder openbaarheid toelieten.

„Wat is dat nu, Blossom? Waarom probeer je mijn avond te doen mislukken, nu ik al die menschen krijg?”

Blossom lachte en zeide, dat zij niet geloofde, dat de partij daardoor in het water zou vallen.

„Natuurlijk wel! Wat zal ervan terecht komen zonder Lincoln?” En Edith was zoo lief eraan toe te voegen: „En je weet, dat ik jou er ook altijd bij moet hebben. Paul is geheel in orde. Ik zag hem, toen ik hier kwam; hij speelde met den hond en loopt een boel beter. Je moet niet zoo over hem zeuren, lieve kind, dat is niet goed voor hem”.

Dit verdriette Blossom, want zij had berouw gehad over Paul; zij wilde den indruk, dat hij anders was dan andere kinderen, niet versterken en zij had de uitvlucht verzonnen met heimelijke verontschuldigen aan het kind, omdat het haar zoo belangrijk voorkwam voor Lincoln.

Zoo in een hoek gedreven, sprak zij tot Edith over Lincoln. „Lincoln is een dichter”, zeide zij trotsch, „hoewel niemand hier in de stad het schijnt te weten”.

„Dat weet ik”, zeide Edith. „Misschien”, voegde zij erbij, naar het scheen wat te betekenisevol, „weet ik het even goed als jij”.

„Misschien”, zeide Blossom, „hoewel ik het betwijfel” en zij wendde het hoofd af.

In haar verwondering doofde Edith haar half-opgerookte sigaret uit. „Wel, Blossom, schat, wat is er aan de hand? Wat wil je dan dat wij zullen doen? Op onze knieën vallen, als hij binnen komt en dan weer opstaan en zijn gedichten zingen?”

„Het is gemakkelijk om er grappen op te maken. Het zou moeilijker zijn, denk ik, om het in te zien, dan om er mee te spotten”.

„Vertel mij eens, wat ik dan moet inzien?”

Blossom keek Edith aan. Het was nu elf uur in den morgen en Edith kleepte zich, zooals iemand zich 's morgens behoort te kleeden. In den namiddag zou zij er een beetje losser uitzien en 's avonds zou zij elegant zijn, in een rijk toilet en verleidelijk. Op dit oogenblik droeg zij een blauw en rood gebloemde japon met nauwsluitend lijfje en wijden rok. Om haar grooten, blauwen hoed was iets van rood geslingerd — nonchalant, chic. Blossom had even elegante hoeden als Edith, maar zij geloofde niet, dat zij er zoo chic uitzag; er was iets in de manier, waarop Edith ze droeg. Zij was meer wereldsch dan Blossom, hoewel zij in dezelfde kringen waren opgegroeid en Blossom als meisje meer geld gehad had. Maar Edith was meer zelfbewust.

Daar zat dan Edith, die haar beste vriendin kon genoemd worden en met wie zij meer samen geweest was, dan met welke andere vrouw ook. Het klonk misschien leelijk, misschien ook onredelijk tegenover Edith, dat zij het gevoel had, haar niet te kunnen vertrouwen. Zij geloofde ook niet, dat Lincoln haar ontrouw geweest was, maar zij voelde wel, dat er tusschen hem en Edith iets was — een ontzegging, terwille van haar en misschien was die ontzegging een even sterke band tusschen hen als ontrouw zou geweest zijn, wellicht een duurzamer band.

Zij geloofde niet, dat het Edith's deugdzaamheid of trouw was, die hen zich iets deed ontzeggen, maar zij voelde, dat Edith er gebruik van maakte — handig genoeg was om er gebruik van te blijven maken, iets begeerlijks, dat Lincoln zich om Blossom niet kon veroorloven.

Misschien verbeeldde zij zich dat allemaal en zou iemand niet probeeren tot haar beste vriendin te spreken? Blossom voelde, dat zij een vriendin noodig had en niet handig genoeg

was om alleen haar weg te gaan. In haar kennissenkring was Edith belangrijk, want zij was het middelpunt. En als Edith het kon begrijpen en zou medewerken om Lincoln vrij te laten, zou zij zich dan door haar eigen trots laten weerhouden?

„Het gaat niet om Paul”, begon zij weer, „maar om Lincoln”. En zij vertelde, dat hij juist met nieuw werk begonnen was en dat zij daarom probeerde om eenige van hun afspraken te verbreken, teneinde hem vrij te laten om te schrijven. Het scheen zoo eenvoudig en redelijk, zooals zij het vertelde.

„Maar wat denkt Lincoln ervan?” vroeg Edith. „Wil hij, dat zijn afspraken worden afgezegd?”

„Hij zou zeggen, dat hij het niet wilde, maar ik denk, dat hij het wel zou wenschen”.

Nu zij zoo openhartig geweest was, kon zij nog wel verder gaan. „En misschien zou hij ze werkelijk niet willen afgeven, maar het moet in elk geval gebeuren, ter wille van zijn werk”.

Edith knipte haar sigarettenaansteker open en toen zij sprak, was haar stem kortaf en scherp. „Neem je niet wat te veel op je verantwoording? Zelfs voor een vrouw?” Zij lachte.

„Lincoln houdt veel van partijen”, ging zij op toegeeflijker toon voort, „en na den geheelen dag in die vuile fabriek te zijn geweest, heeft hij er behoefte aan. En dan schijnt hij toch in staat te zijn, hoe dan ook, te schrijven. Als jij hem van zijn vermaak afhoudt, dan zal hij suf worden en heelemaal niet kunnen schrijven”.

Blossom had daar geen direct antwoord op. „Het is alleen maar — het is noodzakelijk — juist nu, nu hij aan het begin is”, zeide zij.

„Wel, ik moet zeggen, ik verwonder me over je. Hier heb je Lincoln — een man en de meest intelligente man, dien we kennen en jij arrangeert zijn leven voor hem, alsof hij Paul was en moet doen, wat je zegt. Wat zul je doen, als hij zegt, dat hij wel naar de fuif wil?”

„Hij zal het vergeten. Tenminste, als ik hem niet zeg, dat het tijd is om zich te kleeden, zal hij niet ophouden met schrijven”.

Zij bemerkte, dat dit veel van een steek had en zij verzachtte het daarom door te zeggen: „Ik bedoel, dat hij het zich niet op dien bepaalden avond zal herinneren”.

„En als hij naderhand bemerkt, dat de avond voorbij is?” „Dan zal hij het niet prettig vinden. Misschien wordt hij woedend. Maar hij zal dan tenminste geschreven hebben”.

Blossom was verwonderd over haar eigen stem; die flinker, resoluter was.

## HOOFDSTUK VI.

Dat resolute in haar stem gaf haar een overwicht in haar gesprek met Edith. Blossom scheen gewonnen te hebben. Alles wel beschouwd kon een vrouw niet blijven aandringen, als een echtgenoot een afspraak voor haarzelf en haar man afzegde en, daar Blossom er een belangrijke kwestie van maakte, zou Edith openlijk onvriendelijk geweest zijn, als zij de zaak nu met Lincoln ging bespreken. Nu zij het vertrouwen gekregen had, moest zij dat voor het oogenblik respecteren. Misschien wachtte zij op wraak, wanneer Lincoln het zou te weten komen.

Zeër waarschijnlijk zou zij nooit weten, wat een heerlijke wraak zij had kunnen nemen. Lincoln zou haar nooit vertellen, hoe boos hij was geweest, toen hij uitvond, dat hij buiten de partij was gehouden. Trouw aan zijn vrouw en onwilligheid om te zeggen: „Zij is een bazig, klein persoontje geworden”, zou versterkt worden door den trots, die voorschreef, dat het zou schijnen, alsof hij altijd zelf alles bedisselde.

Maar als Edith zich dien Zondagnamiddag achter een deur in Blossom's slaapkamer had verborgen, nadat Lincoln zoo lang geschreven had als hij wilde en nu naar wat anders verlangde, zou zij van haar wraak genoten hebben.

„Wanneer is die partij bij Edith?” vroeg hij.

„Die is gisteravond geweest”.

„Geweest?”

„Is gisteravond geweest”.

Zijn armen hadden slap over de leuning van den stoel gehangen, maar nu grepen zij den arm vast, als om op te staan. „Wat bedoel je precies?” vroeg hij, zijn stem kil van verwondering.

Blossom kon slechts herhalen, dat het gisteravond geweest

was en trachtte vergeefs dien resoluten toon aan te nemen, dien zij in haar stem had bemerkt, toen zij met Edith sprak.

„En wil je zoo goed zijn mij te vertellen, waarom wij niet zijn gegaan?”

„Omdat jij aan het werk was en ik dacht, dat je er de voorkeur aan zoudt geven om door te schrijven”. En terwijl hij haar aanstaarde, voegde zij er bij: „Ik vond, dat het belangrijker voor je was”.

„Jij vondt?”

„Ja”.

„Wel, ik zou je dankbaar zijn, als je mijzelf de dingen liet beslissen”. Hij zeide het langzaam en op een strengeren toon, dan waarop hij ooit tot haar gesproken had.

Zij trachtte luchtig te zijn. „O, we zijn al naar zooveel partijen geweest en zullen er nog veel meer meemaken. Dit was zulk een belangrijk moment voor je, dat ik meende, je werk te moeten laten voortgaan”.

Hij was geheel uit zijn humeur, wat hem op zichzelf al boos maakte. Ten slotte ging hij uit, stapte in de auto en reed in roekelooze vaart de oprijlaan af — hoewel zij erover gesproken hadden om samen de rivier langs te rijden.

Blossom probeerde met de kinderen te spelen, maar zij kon hen niet als gewoonlijk bezighouden.

Zij was in den tuin, toen hij terug kwam, maar hij kwam niet naar haar toe.

Niet voor 's avonds laat kwam hij op het onderwerp terug: „Het spijt mij, dat mijn geschrijf zulk een last voor je is”.

„Het is geen last en ik wil je ermee helpen”.

„Je kunt mij er niet mee helpen”.

Wist hij, hoe wreed hij was? Hij beseftte het stellig niet.

„Als je alles wilt gaan bedisselen en het schrijven een rol wilt laten spelen, scheid ik ermee uit”.

„Lincoln — kom nu!”

„Als het niet met de rest van mijn bestaan kan samengaan — als ik niet alles zelf in handen kan houden — Waarom moet je mij kleineeren, door mij te laten voelen, dat ik het niet allemaal kan klaarspelen?”

„Het is nooit bij mij opgekomen, dat het je zou kleineeren!”

„Hij kan niet van de partij zijn — zijn vrouw wil hem niet laten gaan! — Hij kan niet komen, want hij zit thuis een gedicht te maken!”

„Zie jij er iets belachelijks in, in dat laatste? Als het hun belachelijk voorkomt, dan zijn zij het, die belachelijk zijn”.

Zij zeide het krachtig, maar hij scheen niet te wenschen, dat zij flink zou zijn.

„Luister, Blossom, het is beter, dat je jezelf blijft. Houd je aan je eigen dingen. Als jij je ermee bemoeit en probeert mijn leven voor mij te regelen — wel, dat gaat je niet zoo goed af”.

Wat kon zij daarop zeggen? Zij was te beleedigd om iets te zeggen. Zij moest zichzelf gelijk blijven en zich aan haar eigen zaken houden — die buiten de belangrijke dingen stonden. Daar zij bang was, dat zij zou gaan huilen, ging zij naar het balkon.

Na eenigen tijd kwam hij ook naar buiten, ging naast haar zitten en sloeg zijn arm om haar heen. „Heb ik je niet gelukkig gemaakt, Blossom?”

Zijn stem klonk hartelijk. Zij wilde dien niet meer hard hooren en zeide dus niet: „Ik wil meer voor je zijn, ik wil dichterbij je werkelijke ik zijn”; zij wilde de kloof, die er was, en waarover zij elkander met onvriendelijke blikken zouden aanzien, niet weer openen en zeide: „Ja”.

„Je weet, dat ik je gelukkig wil maken, is het niet?”

„Ja”.

„Ik wil, dat je die dingen doet, die je altijd gedaan hebt, de dingen, die gewoon voor je zijn”.

(Wordt vervolgd)

## HET NIEUWE JAAR

Het nieuwe jaar is ingetreden,

Het oude hebben wij gegroet,

En dáármee is weer heengegleden

De ballast van een vol gemoed.

Wij gaan weer verder in dit leven

Volhardend, wakend, hopen steeds,

Het oude toch heeft moeten sneven

Het nieuwe bloeit en groeit er reeds.

M. W. B.



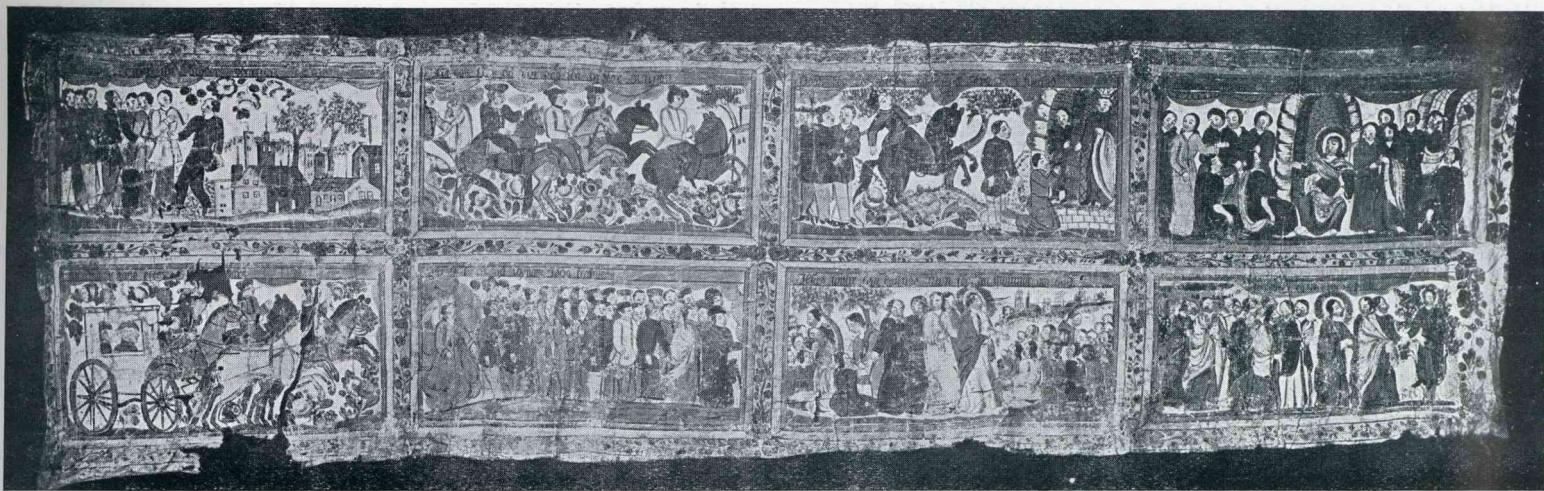
BIJ DEN UITGANG DER TWAALF NACHTEN IN ZWEDEN. OVER DE SCHEMER-DUISTERE BERGEN OP DE NOORDELIJKSTE GRENS VAN ZWEDEN EN NOORWEGEN GLOORT, TRAAG EN IN VALEN GLANS, VOORENKELE UREN SLECHTS, DE ZON

## *Bij den uitgang der twaalf nachten in Zweden*

DOOR D. J. VAN DER VEN

VAN heinde en verre komen de geloovigen op hun ski's door de wijde eenzaamheid der sneeuwvelden in het arctische Zweedsche Norrland naar de vertrouwelijke kapellekes om er in den Oudejaarsavond dienst nog eens in gedachte te doorleven, wat de voorbije twaalf maanden weer aan lief en leed, voor- en tegenspoed hebben gebracht. ☼ Schaars verspreid in het onmetelijke land van de Jämtlandsche Alpen, aan de Zuidelijke peripherie van „Ultima Thule”, zijn het meestal uit granietblokken opgetrokken simpele schuurkerkjes met los staande klokketorens. Deze „Klockstapel” zijn een karakteristiek der meeste Zweed che dorpskerken en leggen getuigenis af van het architectonische kunnen der eenvoudige plattelands-timmerlieden, die deze bouwwerken hebben gemaakt tot edele monumenten van boeren-volkskunst ☼ Een der oudste bedehuizen van Noordelijk Zweden is het reeds uit de 11e eeuw dagteekend kerkje van Åre aan den voet van den Åreskutan. Ook het interieur als fraai gewelfde ruimte is interessant (zie foto op blz. 6). Altaar en preekstoel vragen om kunsthistorische waardeering en menige zwervende Lap heeft hier in den loop der tijden zijn ouden godsdienst afgezworen om als een geloovig Christen zijn verder aardsch bestaan te leiden. En ook dezen oudejaarsavond zullen wijd in de rondte de klokken van Åre's kerkje verkondigen, dat reeds sedert eeuwen hier het Christendom de oude Lapsche goden heeft verdrongen en dat Sima Lango en Akka Njarga, de beide Lapsche steen-goden, eens vereerd en gevreesd door het volk van Same adnam, voor den klank der christelijke klokken de vlucht hebben genomen. De reuzenbruiden der sjamanistische fantasieën verloren er de tooverformules om de stormwinden te bezweren en in banden te knopen of te laten losschieten, al naar zij het wenschten

en de groote toovenaar Anavuolla, bij wien zelfs de Noorsche visschers der Lofoten wind plachten te koopen, verdrong in het peilcoos diepe meer Tjagolvas, waar hij op een eilandje met zijn toovertrommel plechtig begraven werd onder het klagen der zielen van de Lapsche voorzaten, die in de bemoste zwerfblokken kreunden en steunden van weedom. ☼ De triomf van het Christendom vond ik op mijn omzwervingen door het midwintersche Zweedsche boerenland ook verkondigd in de bonaderkleeden, die ik in het meer Zuidelijke Småland in dezen donkeren joeltijd overal vond opgehangen in de tot „kerst-vertrek” ingerichte mooie kamers. De als friezen boven elkaar opgehangen „bonaders” bedekken dan met hun tafereelen uit het Oude en Nieuwe Testament een groot gedeelte van de door rook en ouderdom diep bruin-gouden houten balkwanden, zooals we deze ons kunnen voorstellen in de oude hallen van Koning Nicados en Koning Etzel en van zoovele andere machtige figuren uit den Vikingertijd. Reeds in die tijden werden kostbare weefsels opgehangen in hun tempels en medegegeven in de koningsgraven, zooals bleek bij het openen van het houten graf der Deensche koningin Tyra Danabode (gestorven omstreeks 950), waarin men resten aantrof van oude tapijten, welke de binnenzijde van haar mausoleum hadden versierd. ☼ Gaan wij in de beschavingsgeschiedenis den invloed na van de Vikingers, dan weten wij hoe het wereldberoemde 11e eeuwse tapijt van Bayeux den stempel draagt van een tot zeer hoogen trap ontwikkelde weefkunst onder de Normandische afstammelingen dier Noorsche Vikingers, terwijl de Edda ons bij herhaling — o.a. in het lied van Gudrun — vertelt, dat in geweven doeken naast zwanen en andere dieren ook de schepen en de spelen der krijgsvolke veroveraars waren uitgebeeld. ☼ Oorspronke-



BONADERS. HIERMEDE — EN MET SCHILDERINGEN — ZIJN GEDURENDE DEN WINTERTIJD DE LAAGGEZOLDERDE VERTREKKEN DER ZWEEDSCHE BOERENWONINGEN GEHEEL BEHANGEN

(Zie ook de beide andere photo's op deze bladzijde)

lijk bestond de bekleding der wanden hoofdzakelijk uit blauwe en roode doeken, die dienden om de voegen tusschen de balken tochticht te maken. Later breidden deze tocht-doeken zich uit tot de prachtige 'hangklädeter' met de symmetrische en geometrische figuren, zooals we die ook thans nog in menig feestelijk joelvertrek aan den grooten zolderbalk of Kronstang kunnen bewonderen. Doch de in den winterschientijd geheel op zichzelf en zijn hoeve aangewezen Scandinavische plattelandier kon in deze doeken allengs minder 'en minder bevrediging vinden en zoo kwamen dan in de plaats der geweven doeken beschilderde linnen bonaders, die tot in de 15e eeuw teruggaan en tot omstreeks het midden der 19e eeuw nog werden vervaardigd door van hofstede tot hofstede trekkende kunstenaars. De kleuren dezer primitieve uitingen van Zweedsche volkskunst waren rood, bruin, blauw, grijs, vaalgroen, geel en zwart. Daar de figurale behandeling geheel 'plat' werd gehouden, zonder poging tot naturalistische modellering, en de kleuren over de geheele oppervlakte van het doek of de 'brev' (papier) waren verdeeld, zoodat nergens een bepaalde kleur de overhand kreeg, bereikte men in die oude muurschilderingen een mooi tapijt-achtig effect, waarbij men er echter geen rekening mede hield, dat een paard wel eens groen, een menschenhoofd blauw, of een boom rood werd. In latere jaren echter bespeurt men steedsche invloeden na in deze boersche volkskunstproducten. Bij het streven naar grootscher conceptie boetten de voorstellingen aan argelooze primitiviteit in en geleidelijk trad een verval op, dat tot algeheel ondergang leidde. Een der oorzaken voor dit verval is te zoeken in het feit, dat onbegrepen elementen uit de z.g. hogere kunst en cultuur in deze volkskunstproducten werden gebracht. Maar ook in de tweede helft der 18e eeuw, toen veel stadsche modes als 'gesunkenes Kulturgut' verstanden in Zweedsche volksdrachten, heeft men nog zeer vele folkloristisch uiterst belangwekkende voorstellingen. Vooral de drie Koningen werden zeer veel gevraagd en men ziet deze dan ook in de meest wonderlijke gedaanten uitgebeeld op boerenwanddecoraties. Daar de Bonader-schilders natuurlijk nooit de Wijzen uit het Oosten hadden aanschouwd op de schilderijen der groote meesters en hun fantasie ook niet bij machte

was de prachtkleedij uit den Oriënt te schilderen, stelden zij Kaspar, Melchior en Balthazar maar voor als rijke boerenzoons van het Zweedsche platteland, met lange jassen aan en viltlen hoedjes op. Soms droegen zij goudpapieren kroontjes, soms ook tweesteken met machtige witte vederpluimen, en een lange sleepsabel, bungelend langs de flanken der steigende schimmels, voltooit dan het krijgshaftig voorkomen dezer boersche Driekoningen. Bij alle gebrek aan proportie en de aanwezigheid van vele teekenkundige fouten, gaat er toch van deze bonaders een wondere bekoring uit, die herinneringen wekt aan middeleeuwsche miniaturen. Voor hem, die achter de grove vormenspraak de innige taal verstaat van de overleveringen, waaruit deze voorstellingen zijn gegroeid, komt iets uit deze bonaders, dat getuigt van het intieme volksleven op het Zweedsche boerenland bij den uitgang der Twaalfnachten, wanneer men, der traditie getrouw, zijn vertrekken feestelijk wenschte te sieren met de Driekoningen-bonaders, mede ter eere van de ontvangst der in het wit gekleede zingende koningen, die met hun lichtende, draaiende sterre hun ommegang houden op den 6en Januari, gelijk er op den 12en December St. Lucia rond trok van hoeve

tot hoeve om met blijden lichtglans als 't ware stille wijding te geven aan den joeltijd, die thans door de Staffan-sångare met oude Driekoningenliederen plechtig wordt besloten. Ontelbaar zijn de voorstellingen, ontleend aan de bijbelsche geschiedenis, maar enkele brengen ook een historische gebeurtenis of een persoonlijke satyre in beeld. Vooral populair is de schildering van de 'De Bruiloft van Canaän', een gekerstende voorstelling van de zoo geliefde eet-en drinkgelagen in den heidenschen joeltijd, waaraan nog altijd de 'Julbord' van St. Lucia dag af in menige Zweedsche boerenwoning eveneens herinnert. In een algemeene waardeering mogen zich 'Jozef's droomen'

verheugen, evenals de voorstellingen van 'Jozef en Potiphar's vrouw', 'Elias in den vuurwagen', 'David en Bathsheba', de 'Geschiedenis van Suzanna', de 'Aanbidding der Wijzen' en vooral ook de 'Wijze en Dwaze Maagden'. Op de hier afgebeelde bonaders, die ik aantrof in een eerwaardig oud huis te Rättvik aan de oevers van het meer Siljan, zien we een gedekte tafel, waarop met meetkunstige juistheid krakelingen, joel-





**WAFELS BAKKEN OP HET ZWEEDSCHE PLATTELAND** zwijntjes, broodjes, wafelkoeken enz. zijn geschilderd, terwijl de Heilige Familie, gekleed als mannen en vrouwen uit het 17-eeuwsche Dalarne, aanzit. De Zaligmaker draagt op dergelijke „Bruiloft van Canaan”-bonaders meestal een lange pastoorsjas, terwijl de apostelen zijn gestoken in pijjckersmethoogekragen en zware waterlaarzen. De Moedermaagd Maria, dikwijls op het gepruikte hoofd een onwaarschijnlijk groote kroon torsend, maakt in haar krinoline en keurslijf vaak een allervreemdste figuur. Doch ondanks al dit lachwekkende bleef er in de kinderlijke naieveteit dezer muurschilderingen een ootmoedig respect bestaan voor al, wat direct of indirect met het Oude en Nieuwe Testament in verband staat. ☼ In met bonaders behangen en feestelijk versierde vertrekken komen nu ieder jaar de sterrezangers. Hun aantal is onbepaald, maar altijd trekt naast de witte figuren mede de in een donkeren pels gehulden „Judas”, die in zijn hand den zak met dertig zilverlingen draagt. Zij zijn overal waar zij binnentreden met een „God afton, god afton båd herre och fru” welkome gasten en men tracteert ze op de wafelkoeken, die omstreeks Nieuwjaar op het Zweedsche boerenland al in even groot aantal worden gebakken in de oude ijzers als bij ons in den Gelderschen Achterhoek en het Twentsche binnenland. ☼ Thans, nu we weer staan bij den in ons land bijna overal „stillen” uitgang der haast onbekende „Twaalf-nachten”, meenen we goed te hebben gedaan in woord en beeld te hebben getuigd van de nog algemeene joel-viering op het Scandinavische platteland,

waar het innige verband, dat sedert overoude tijden het volk heeft gelegd tusschen de natuur en de vierdagen van het jaar zich in de folkore weet te handhaven en er de laatste dagen van het oude en de eerste van het nieuwe jaar niet verglijden als in Lamartine's beeldspraak: „comme des pieds sur les gazons”.

## In het Serail der Sultans

DOOR PROF. E. MAMBOURY. (Slot)

**E**EN geheele serie gevoerde mantels is tentoongesteld, die alle in een opmerkelijk goeden staat verkeeren: die van Moerad III en van Achmed III vertoonen merkwaardige teekeningen van uitgeknipt en op de mantels bevestigd leer en het hermelijn van den mantel van Mohamed de Veroveraar heeft zich, hoewel het vijf eeuwen oud is, prachtig gehouden. ☼ De nieuwe zaal laat ons nog vele andere souvenirs zien: rijglaarzen van leer, brocaat of zijde, versierd met goud- en zilverbrocaat; leeren handschoenen, zooals bijvoorbeeld die van Moerad IV, kleedingstukken van jeugdige prins en prinsessen, sjaals, bidkleedjes, de in ivoor gevatte timmergereedschappen van Sultan Hamid II, het paarlencollier van Selim III, raghlé's (schraagjes, waarin de koran staat) met rijk inlegwerk en à jour bewerkt, koranbanden, alle mogelijke soorten waaiers en vliegenverdrijvers van reigeraigrettes, zoo dik als een arm, tapijten en geborduurde kussens, overdekt met paarlen, inktstellen, tabaksdoozen, juweelen der sultanes enz. Afzonderlijk vermeld dienen te worden de rozenkransen, waarvan men meer dan duizend stuks van 33, 99 of van 1000 koralen gevonden heeft en waarvoor allerlei materiaal gebruikt is: topaas, schildpad, amber, barnsteen, jade, paarlmoer, agaat, tijgeroog, koraal, paarlen, aloë, email, goud, zilver enz. Een rozenkrans van negenennegentig paarlen, ter grootte van hazelnoten, zooals men ze tegenwoordig nauwelijks zou vinden, wekt vooral de belangstelling op en legt getuigenis af van den rijkdom van het hof te Stamboul. ☼ De volgende voorwerpen in deze zaal doen de Sultans meer als gewone menschen zien. Twee vitrines zijn nl. gevuld met voorwerpen, die tot hun toilet behoord hebben: spiegels, scheermessen, scharen, een menigte potten en doozen, welke alle mogelijke zalven bevatten, die de oriëntaalsche pharmacopee kende. Amber vindt men overal in het Serail; men maakte er bekers van, waarvan enkele 12 tot 15 cm. doorsnede hebben en welke dienden om er liefdedranken uit te drinken; verder rozenkransen, poederdoozjes enz. enz., en het dient gezegd, dat de muskusachtige en opwekkende geur heel goed op zijn plaats was in dit Eden van zinnelijke genoegens. ☼ Een merkwaardig voorwerp trekt de aandacht



INTERIEUR VAN HET LAPLANDSCHE KERKJE TE ÅRE IN ZWEDEN

van kenners: de tweesnijdende kling, 10 cm. breed, van het zwaard van chaliëf Othman (644—656). Deze kling, die aanvankelijk zeer eenvoudig was, werd in den aanvang der XVIe eeuw voorzien van een greep en gevest van massief goud, eindigend in leeuwenkoppen met robijnen als oogen; het blad van de kling werd aan weerszijden geornamenteerd met graveeringen in goud en edelstenen, terwijl twee koraninscripties in goud langs de beide sneden loopen. Het is een der schoonste relieken van den Islam en een der meest karakteristieke voortbrengselen der egyptische kunst. Bij de verovering van Egypte in 1517 werd het wapen door Sultan Selim meegebracht. Men weet in deze opeenhooping van kunstvoorwerpen, van gebruiksvoorwerpen der Sultans, van geschenken ter gelegenheid van troonsbestijgingen, van cadeaux, geschenken door buitenlandsche missies of door schatplichtige vorsten, nauwelijks, wat het meest te bewonderen, van zoo grooten omvang zijn de rijkdommen. Sommige depôts in het Serail gelijken op de grot van Ali Baba en bij tientallen kilogrammen kan men er de paarlen, de saffieren, de robijnen, de brillanten enz. enz. door de vingers laten glijden. Zeker is het, dat, wanneer eenmaal het Serail geheel en al tot een museum georganiseerd zal zijn, de turksche kunst, zoolang veronachtzaamd door de vreemdelingen, haar eigen plaats zal innemen. De verzamelingen in het Serail zullen dan het middelpunt vormen van de kunstuitingen der Turken en andere Islamitische volkeren. Voorzeker zal het het Nationale Turksche Museum bij uitstek worden, een museum, dat wij danken aan de mildheid der vroegere Padijsjahs, maar dat georganiseerd en tot volle waarde gebracht is voor de opvoeding van het volk, door den verzienden blik van de leiders der jonge Republiek.

### *Het voorstellen der debutantes aan het Engelsche Hof*

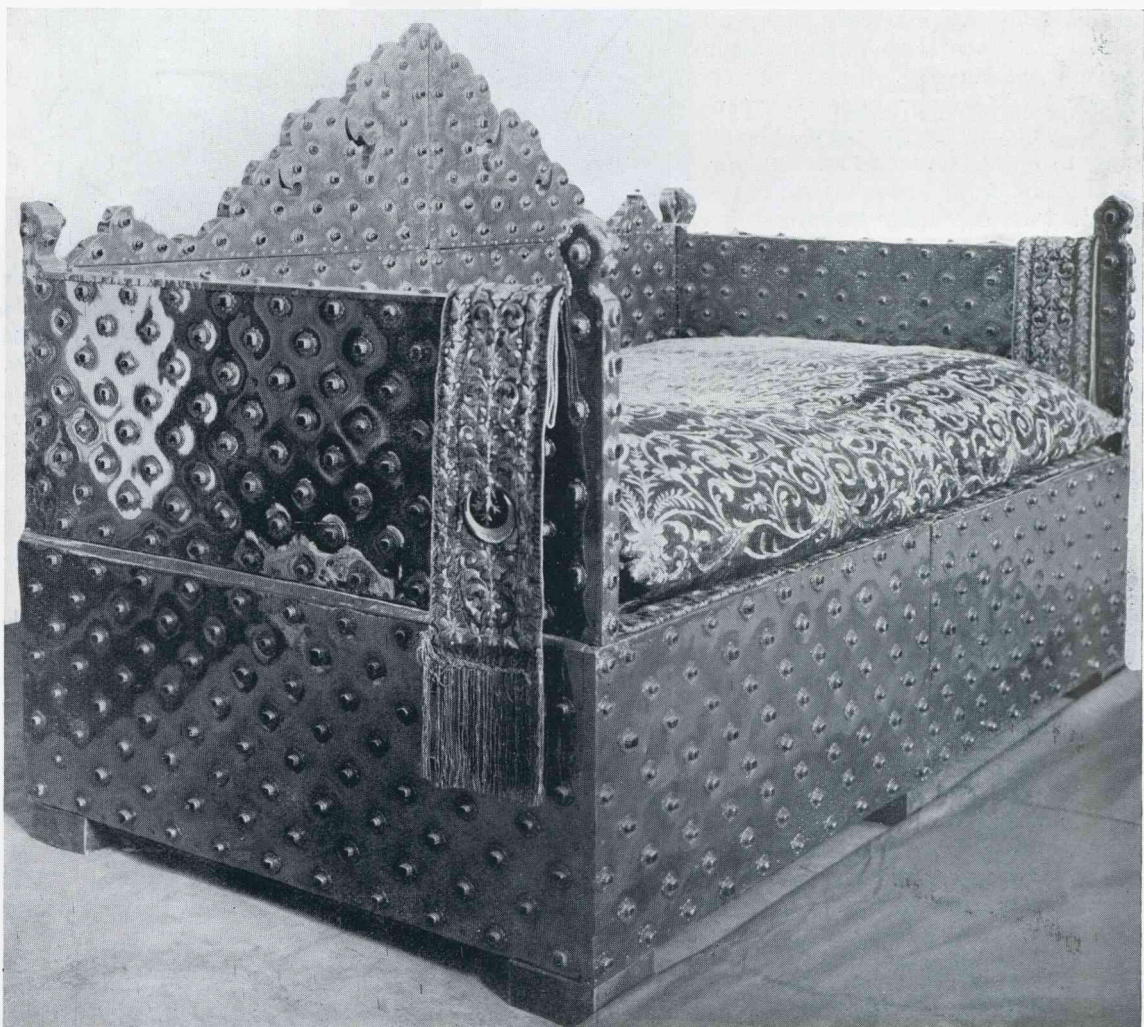
DOOR GLADYS JESSEL

**W**ANNEER een jong meisje aan het Hof wordt voorgesteld, is dit niet alleen maar een voorbijgaande sensatie. Het oogenblik waarop zij haar buiging maakt voor den Koning en de Koningin brengt als het ware een verandering in haar levensbeschouwing. Het is bijna alsof zij de Troonzaal binnentreedt als jong meisje en deze verlaat als jonge vrouw. Een subtiele verandering grijpt er in haar plaats; zij wordt zelfverzekerder. Tenminste is dit de weergave van mijn eigen gevoelens als debutante. In vroeger dagen was de aan het hof te dra-

gen japon tot in bijzonderheden gestrengelijk voorgeschreven en al wie voorgesteld wenschte te worden had deze voorschriften met groote nauwgezetheid in acht te nemen. Wie dit niet deed liep de kans teruggezonden te worden door de ondergeschikten van den Opperkamerheer, al stond zij ook bij de deur van de Troonzaal. Sinds den wereldoorlog echter is hierin een veel grooter vrijheid toegestaan en een passende avondjapon is voldoende. Het komt mij echter voor, dat deze verslappung der voorschriften de keuze der kleeren tot een veel delica-



BIJ DEN UITGANG DER TWAALF NACHTEN IN ZWEDEN. OMMEGANG DER ZINGENDE KONINGEN OP 6 JANUARI



Foto's Sebah & Joaillier

GOUDEN, MET EDELSTEENEN INGELEGDE TROON DER SULTANS TE STAMBOEL

en belangrijker iets heeft gemaakt. ☼ De laatste weken, voorafgaande aan den grooten dag, behooren tot de meest opwindende van mijn geheele leven. Je hadt voor zooveel te zorgen, zooveel gereed te maken. Stel u voor, dat ik, wanneer ik voor den Koning stond, op mijn sleep trapte of terwijl ik mijn buiging maakte verlegen werd! Laat ik hier meteen mee-

deelen, dat de buiging van de debutante uiterst moeilijk elegant te maken is. Het is een diepe, langzame beweging, die, wanneer ze in de puntjes wordt uitgevoerd, van een buitengewone bekoring is. Het gewicht van het lichaam moet op den rechtervoet rusten, terwijl het linkerbeen bijna tot den grond onder het rechter gebogen wordt. Deze beweging heeft tot gevolg, dat de knieën zich kruisen en daar het lichaam rechtop gehouden moet worden is het te begrijpen, dat wie hierin onervaren is gemakkelijk valt. ☼ Tweemaal moet de buiging gemaakt worden, een keer voor den Koning en vervolgens, na vier of vijf zijwaartsche passen gemaakt te hebben, wordt ze herhaald voor de Koningin. En al dezen tijd moeten de oogen der debutante op het ge-laat der souverainen gevestigd blijven. ☼ Toen ik voorgesteld zou worden werd mijn zenuwachtigheid nog verergerd door de ervaring van een vriendin, die in den aanvang van 1913 was voorgesteld. Op het oogenblik dat zij de Troonzaal binnenkwam zag zij hoe het meisje vlak voor haar, in plaats van haar buiging te maken, zich zoo hoog mogelijk oprichtte en zoo hard zij kon riep: „Votes for Women"! Het was ten tijde, dat de suffragette-beweging in kracht won en overal in den lande de gemoederen er van vervuld waren. De lakeien moesten geweld gebruiken om haar te verwijderen. Al schoppend en schreeuwend werd ze weggedragen. Dit incident — dat zonder precedent was — bracht mijn arme vriendin zóó in de war, dat haar buiging bijna mislukte. Ik troostte me echter met de gedachte, dat ik wel niet zoo'n zenuwschokkende ervaring zou opdoen. ☼ De voorbereidingen van de laatste oogenblikken zijn meestal het vermoeiendst. Het kleeden neemt heel wat tijd in beslag, evenals de hoofdtooi, nu iedereen geshingled is. Maar eindelijk is alles klaar en nu volgt de plechtigheid van het zich vertoonen aan de bewonderende huisgenooten. Dan begint vader druk te doen: het is tijd om weg te gaan en een oogenblik later zit je in een lange processie van auto's, met de in het wit gekleede sprookjesachtige gestalten der debutantes. Er zijn er maar weinigen onder de meisjes, die zich zoo op hun gemak gevoelen als zij het publiek, dat op de trottoirs staat, wel willen doen denken. ☼

Het is een heerlijk iets zich ééns in zijn leven een sprookjes-prinses te voelen, te weten, dat men ten minste één keer het voorwerp van belangstelling is van een enthousiast publiek. Soms moet je moeite doen om niet te lachen om de opmerkingen der omstanders, die in hun wel wat te ver gaande nieuwsgierigheid hun neus plat drukken tegen de ruiten van je auto. ☼ Ten slotte zijn we bij het paleis, gaan de groote trap op, komen door de West Gallery en vervol-

gens de Bow Room en de Blue Drawing Room. Overal staan schitterend uitgedoste lakeien. Dan komt het oogenblik om in de tegenwoordigheid van hunne majesteiten te verschijnen. Met eenigszins knikkende knieën verzamelt de debutante al haar moed en begeeft zich naar de deur der Troonzaal. Haar sleep, die ze tot nog toe over haar arm gedragen heeft, wordt door personeel op den grond gelegd. Haar kaartje wordt ter hand gesteld aan den eersten der drie Ceremoniemeesters, die het overgeeft aan den Vice-Opper-Ceremoniemeester, deze weer aan den Vice-Thesaurier en ten slotte aan den Opper-Ceremoniemeester, die rechts van den Koning staat. Het meisje vóór haar volgend, gaat de debutante de deur door en hoort haar naam afroepen. Het volgend oogenblik staat zij voor den Koning en de Koningin. Zij maakt tweemaal haar buiging, krijgt twee vriendelijke knikjes en loopt achterwaarts naar een andere deur. ☼

Een oogenblik tijd heeft het opgewonden meisje slechts om de pracht van het schouwspel in zich op te nemen — de Koning en de Koningin, beiden met de kroon op het hoofd, het schitterende gezelschap ambassadeurs en hofdames, die om hen heen gegroepeerd staan. Nog twee of drie stappen en een lakei neemt haar sleep op — en zij staat in een nevenvertrek waar zij haar indrukken kan uitwisselen met die van vriendinnen, allen even opgewonden en blij, dat alles goed en wel achter den rug is. Dan volgt een verfrissing aan het buffet en tenslotte de rit naar huis terug, vermoeid, maar met een gelukkig gevoel, nu werkelijk de intrede in de wereld gemaakt te hebben. ☼ Den meesten debutantes gaat een en ander gemakkelijker af dan zij verwachtten. De kleinste details zijn zoo volkomen voorbereid, dat men niet voor een hapering bang behoeft te zijn. Niets is vergeten van het oogenblik af, dat bij het binnenkomen van het paleis mantels worden afgelegd, tot den tijd toe, waarop het blozende meisje de Troonzaal verlaat. Was dit niet zoo, dan zou het ook onmogelijk zijn, dat achthonderd personen in den daarvoor bestemden tijd langs den Koning en de Koningin defileren. ☼ Sinds den oorlog heeft de ceremonie voor velen haar attractie verloren. Ik stem toe, dat men haar niet al te belangrijk moet achten, maar niemand, die aan het Hof geweest is, zal ontkennen, dat zij haar voordeelen heeft. We leven in een onromantischen tijd, maar juist in tijden als deze heeft het zijn waarde zich te verplaatsen in den geest van het verleden toen ceremoniën een veel groo-tere betekenis hadden en van veel meer belang waren dan heden ten dage.



UIT HET SERAIL DER SULTANS. KOSTUUM VAN PRINS MAHOMED, Zoon van ABDOEL HAMID I (EINDE 18<sup>de</sup> EEUW)

**Aphorismen.** Luister naar de stem van uw geweten, als gij op een keerpunt in uw leven staat.

Bedenk dat onbewust vele kleine dingen geboren worden om ze later op te kweken.

Bereid de jeugd langzaam voor om de werkelijkheid des levens te zien, dan zullen de schokken minder hevig zijn.

M. W. B.

## Gletschersagen uit het Loetschental

DOOR J. SIEGEN  
IV. DE LANGE GLETSCHER

**T**OEN de Wandelende Jood voor den eersten keer in Wallis kwam, heette het Lötschental nog Lichtdal.

In de hoogste dalen rijpte toen de wijndruif en op de hoogste berghellingen vond men weiden. Op de passen waren geen sneeuwvelden, op de rotskammen was geen ijs. Hoort, wat de Wandelende Jood van dien tijd vertelde: „Het Lötschental hoorde toen aan twee zusters, die het bezit verdeelen wilden. Zij trokken de scheidingslijn dwars over Kühmatt en lieten verder het lot beslissen. De zuster, die het benedenste gedeelte van het dal toegewezen kreeg, zeide met tranen in de oogen: „Lieve zuster, jij hebt 't beste lot getrokken; ik heb slechts bosch en bergen, jij hebt allen weidegrond". De weiden strekten zich toen uit tot de Lötschenlücke. In den Gletschergrond konden de herders zelfs geen steen vinden om naar hun koeien te gooien, en op de Tschörri lieten de vrouwen van Fafler het vee acht dagen lang weiden. Door de schuld van de menschen is nu deze heerlijkheid voor het grootste gedeelte onder gletschers en steenen, sneeuw en puin bedolven.

☒ Toen eens in het voorjaar een student het Lötschental bezocht en van uit Faldum de vallei voor zich zag liggen, riep hij verrukt uit: „Wat een prachtig dal!" Maar de Lötschers zuchtten: „Je moest onze weiden eens in den zomer zien als de brandende zon ze verschroeit". ☒ „Daarop weet ik wel raad", zei de vreemdeling. Maar dien raad had hij beter voor zich gehouden. „Een rein jong meisje moet zeven stukken verzamelen van zeven gletschers en die zoo hoog mogelijk in het dal neerleggen, daar waar de bergen het dichtst bij elkaar komen, en jullie zult water hebben, zooveel je maar wenschen kunt, om de weiden te bevoeien en om te drinken. Maar wanneer de witte koe afdaalt naar het dal, dan moeten jullie beenen maken." ☒ Die laatste woorden begrepen de Lötschers niet, anders hadden zij den raad nooit opgevolgd. Een meisje zocht van zeven gletschers zeven stukken en legde die heelemaal achter in het dal neer, in de Lötschenlücke. Die stukken ijs smolten niet weg maar werden tot gletschers en nu is de witte koe uren ver in het dal afgedaald en heet de Lange Gletscher. Jullie voorouders" — besloot de Wandelende Jood — „hadden de Goddelijke Voorzienigheid moeten laten beschikken en niet naar den raad van een slecht mensch moeten luisteren." En hij ging voort: „Ook beneden in het dal is veel veranderd sinds dien tijd. Waar nu over een groote uitgestrektheid het puin van de Wilerra verspreid ligt, waren vroeger vruchtbare weiden, het bezit van twee zusters. Dezen hadden de vrome gewoonte om aan den vooravond van een feestdag bij de eerste klanken van het Angelus, het werk te

staken, al had dit nog zoo'n haast. Hadden zij een hooilast gereed, dan trokken zij het touw terug en lieten het hooi liggen tot de rustdag voorbij was. Maar eens had hun knecht, die verstandiger meende te zijn, drie hooilasten klaar toen de klok van de heilige Martinuskerk een feestdag inluidde. „Dit hooi laat ik niet liggen, dat neem ik mee naar huis",

besloot hij. Den komenden nacht vernielde de Wilerbeek de gansche mooie bezitting van de twee zusters. ☒ „Vóór ik den volgenden keer terugkom, want overal waar ik ééns geweest ben moet ik nóg eens komen, zal hier nog veel meer veranderen. Dan zullen de witte slakken het dorp Blatten begraven hebben, de hanggletscher zal het dorp Wiler vernield hebben, Kippel, dat op zwarte wilgen is gebouwd, zal door de Lonza weggespoeld zijn, en het water van de Golnbeek zal Ferden in de Kreschärri hebben geworpen. Dan zal het dal van den Leukerrun paardewei zijn tot waar de Lange Gletscher van de Luäglä op Gampel neerziet. God weet waar dan jullie gebeente zal rusten, terwijl het mijne nog altijd zal rondzwerven op de stervende aarde. Niemand kan schatten hoeveel eeuwen het zal duren vóór het zoover is, maar de tijd gaat snel, sneller dan de menschen denken. Reeds strekken de gletschers zich elk jaar verder uit, de zwarte kersen worden niet meer rijp in jullie dal en de woudgrens daalt, de akkers moeten verlaten worden, en de menschen hebben zich reeds teruggetrokken van de hoogstgelegene streken. ☒ „Als ik een volgende maal terug kom, dan zal jullie dal het Woeste Dal heeten. ☒ En nu moet ik weer verder, want elke dag moet mij op een andere plaats aantreffen, tot de Heer komt. Heer, kom spoedig!"



UIT HET SERAIL DER SULTANS. KOSTUUM VAN FATMA SULTANE, DOCHTER VAN MOESTAPHA III (MIDDEN 18<sup>DE</sup> EEUW)

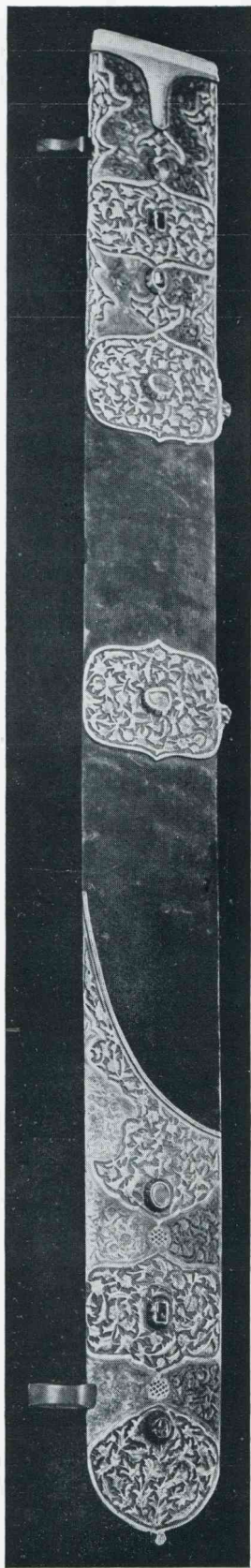
## Een raadselachtig opschrift

**O**P den vloer der sacristie van de Pieve Terzagnikerkerk te Tremona is om het mozaïkbeeld der vier evangelisten het volgende opschrift te lezen:

S A T O R  
A R E P O  
T E N E T  
O P E R A  
R O T A S

Honderden reeds hebben zich het hoofd gebroken om den sleutel van deze raadselachtige woorden, die aldus neergeschreven geen betekenis hebben, te vinden. Er bestaat dan ook een uitgebreide literatuur hierover, die vele eeuwen teruggaat, want ditzelfde opschrift vindt men in verscheidene andere oude kerken, b.v. in

de Pieterskerk te Capistrano, in de Moederkerk van Magliano, die door een aardbeving kort geleden is verwoest, in de Augustijnsche kerk te Verona, verder in enkele Fransche en Engelsche Godshuizen, ja zelfs in Egypte en tot ver in Ethiopië is dit merkwaardige letterraadsel te vinden. ☒ Maar niet alleen in de bouwkunst der middeleeuwen treft men het aan, ook in een bijbel, die dagteekent uit het tijdperk der Karo-



SCHEDE VAN OTHMAN'S, ZWAARD

op ouder gewoond. Ze leidt ons rond en toont ons de groote woonkeuken met de reusachtige schouw, die ons direct aan Pickwick-verhalen doet denken. Hier huist het personeel. Maar wanneer de eigenares geen bezoekers heeft, toeft zij ook veel in dit ruime vertrek, het centrum van alle huiselijke werkzaamheden. Voor aan straat is een soort gelagkamer, waar chauffeurs en busdrivers soms even wat komen drinken. Aan de overzijde der gang is de salon, waar ons vooral de vrij aanzienlijke collectie oud Engelsch aardewerk treft en de aardige, geteekende portretten aan den muur. De eetkamer is minder karakteristiek, maar toch vriendelijk en niet zonder een zekere deftigheid. Vol trots toont ons de eigenares hoe er over haar curieuze hotelletje geschreven is door Froude in „Short Stories on Great Subjects” een boek, dat een zeventig, tachtig jaar geleden verscheen. „En wie logeeren hier nu in den regel”, kunnen we niet laten de informeeren?” „Meestal heeren, die komen visschen”, is het antwoord. „De rivier Chess zit vol snoek en liefhebbers

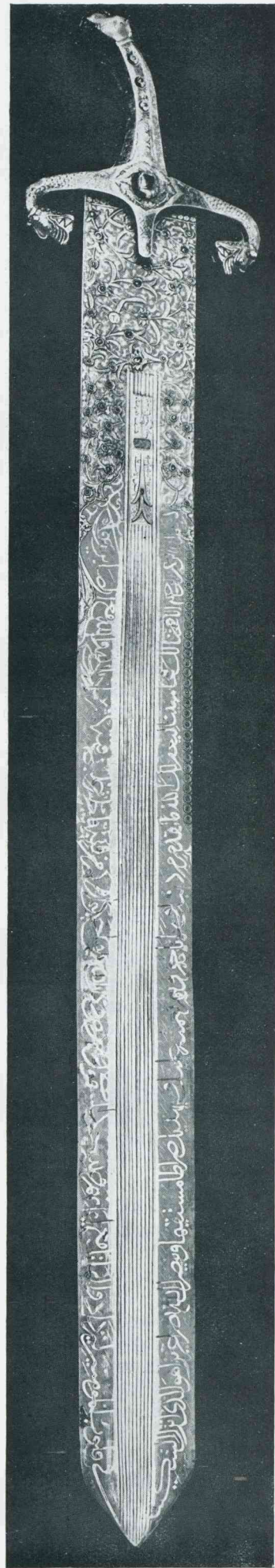
lingen, op een zegel der Spaansche Inquisitie, op zegels der Oostenrijksche schatkamer van het jaar 1572, op verschillende medailles, op den bodem van een zilveren beker, die bij het eiland Gotland in de Oostzee gevonden is, en op nog vele andere voorwerpen kan men dit opschrift lezen. Een Italiaansch geleerde, Professor Panza, heeft getracht in een aan de middel-eeuwsche studie gewijd werk, waarin ook sprake is van deze woorden, een verklaring van dit raadsel te geven. Ze berust op het feit, dat de volgorde der letters van links naar rechts en omgekeerd en van boven naar beneden en in tegengestelden zin, dus in vier richtingen, kunnen worden gelezen en dezelfde woorden weergeven, hetgeen de Heilige Schrift uitdrukt door den wind, en de beweging van het zoowel voor- als achterwaarts draaiende rad. Evenals de wind en het rad is ook dit opschrift het zinnebeeld en de in schrift uitgedrukte beteekenis van de eeuwigheid en het oneindige, dat is dus, van God. In het jaar 1916 heeft H. Williams deze 25 letters door symmetrische schaak-paardensprongen ontcijferd en verkreeg toen: „Oro te pater, oro te pater, sanas”, hetgeen beteekent: Ik smee U, vader, ik smee U, wil mij genezen. Het is niet uitgesloten, dat deze oplossing de juiste is. Intusschen echter wordt nog steeds ijverig verder gespeurd. Vermeldenswaard is nog, dat de familienaam Sator de Rotas bestaat. S.

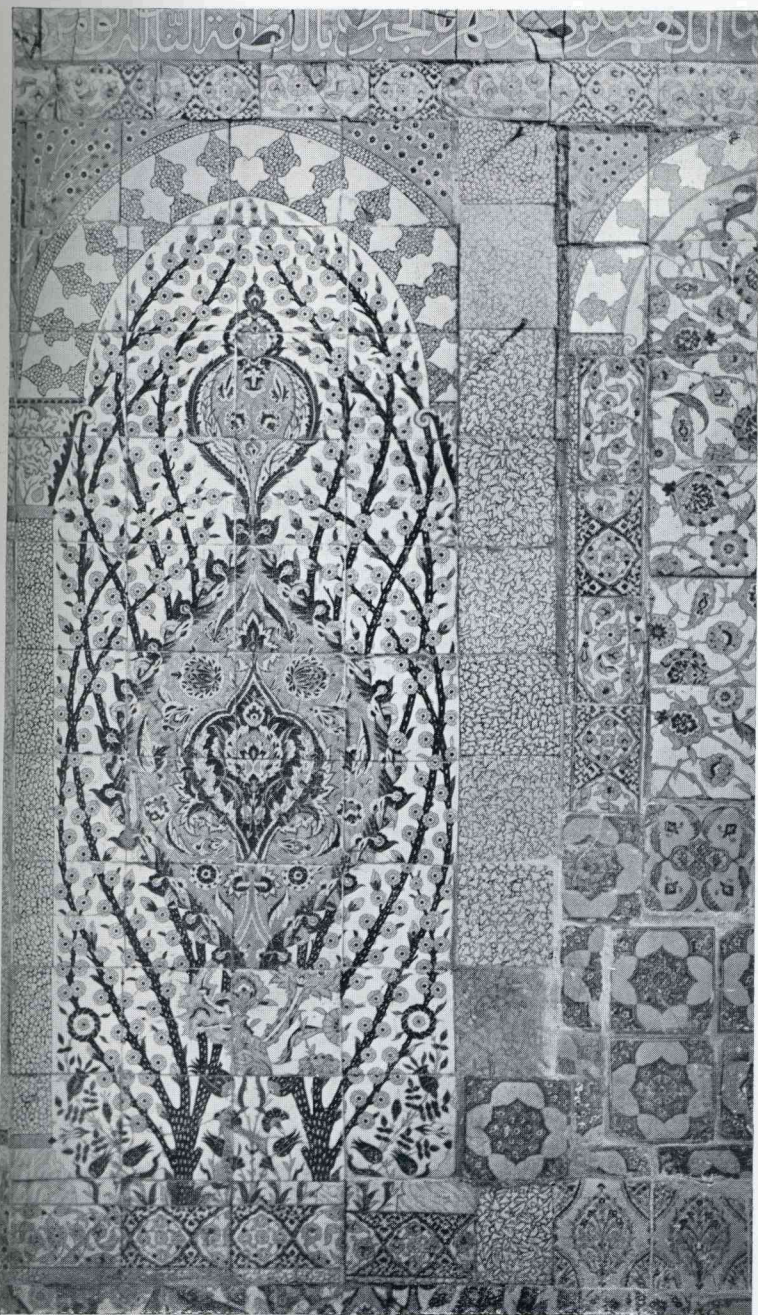
### Door Buckinghamshire

DOOR MATTY VIGELIUS. (Slot)

**B**EDFORD-Arms is een aller-aardigst hotelletje, waar men niet meer dan drie logé's kan bergen. Allermint zweemt het dus naar vreemdelingen-exploitatie, maar het is beeldig gemeubeld met oud-Engelsche meubels in goeden stijl en bezit een sfeer van intimiteit, die men in Holland of elders op het vasteland moeilijk zal vinden. De eigenares is een allerliefste dame, die zich geheel onze gastvrouw gevoelt en terwijl wij genieten van onze thee en sandwiches met home-made kruisbessenjam, gezellig bij ons komt zitten in den achtertuin vol bloemen. Ze onderhoudt ons over het dorp en zijn eigenaardigheden. Hier in Bedford-Arms heeft haar familie van ouder

van visschen zijn verzot op deze knapen van dieren”. Maar men kan maar niet zoo hier gaan visschen; daartoe behoeft men permissie van den hertog van Bedford, die hier op Russell-House zijn domicilie heeft. „Heeft U het kasteel al gezien en de kerk met de beroemde tombe der hertogen van Bedford? En vergeet vooral niet den eik te bekijken, dien koningin Elisabeth geplant heeft!” Weldra begeven we ons op weg om met de verdere attracties van Chenies kennis te maken. Daar treft het ons, dat alle boomen langs den weg ontdaan zijn van hun toppen. Een inwoner vragen we naar de herkomst van dit verschijnsel. De uitleg is ietwat zonderling, zoodat ik niet voor de waarheid kan instaan, doch luidt zoo: Een paar jaar geleden was een tuinman bezig de boomen te snoeien, toen hij uit den top van een der hooge populieren langs den weg viel en dood werd opgenomen. Ter voorkoming van dergelijke onheilen liet nu het gemeentebestuur uit alle boomen langs den weg te toppen verwijderen, een Don Quichotterie, die de begroeiing der chaussee niet ten goede is gekomen. Iets hooger dan het eigenlijke dorp ligt het Manor House van Chenies, de woonplaats der familie Russell, „Duke of Bedford”, een aanzienlijk geslacht, dat reeds eeuwen lang groote figuren aan de geschiedenis geschonken heeft. De eik, die door koningin Elisabeth geplant zou zijn, is een pracht-exemplaar in zijn soort, niet ten onrechte de trots der bewoners. Niet ver vandaar ligt het stok-oude kerkje uit de dertiende eeuw, dat echter zoodanig gerestaureerd is, dat van de oude architectuur weinig meer over is. Een steile weg daalt den heuvel omlaag naar het poëtische riviertje de Chess, door lage heuvels met akkers en bosschen begroeid, omzoomd. Een idyllisch plekje! We staan op het hooge, ronde bruggetje en kijken langs het zich sierlijk in de bocht rondende water. Het riviertje is hier ondiep en helder; groote bladplanten sleepen zich over den bodem, voortdurend gekweld door den vrij sterken stroom. In de eeuwige kolking van het water zijn ze als verdoemden uit Dante's hel. Voort, voort, zonder rust. Een brekende avondlucht weerkaatst haar broze tinten in het romantisch riviertje. Romantisch, dat is het Engelsche heuvellandschap wel in hooge mate. Van hier voert een weg naar Latimer, evenals Chenies beroemd om zijn zwaar geboomte, dat echter niet verminkt is door welmeenende Don Quichotten. Over den mooien, begroeiden heuvel gaan we weer terug naar het dorp. Het is tijd voor de bus, die ons naar Amersham moet brengen. Het ruime vervoermiddel is vrijwel leeg. We kiezen ons een prachtig plekje, vlak vooraan op de

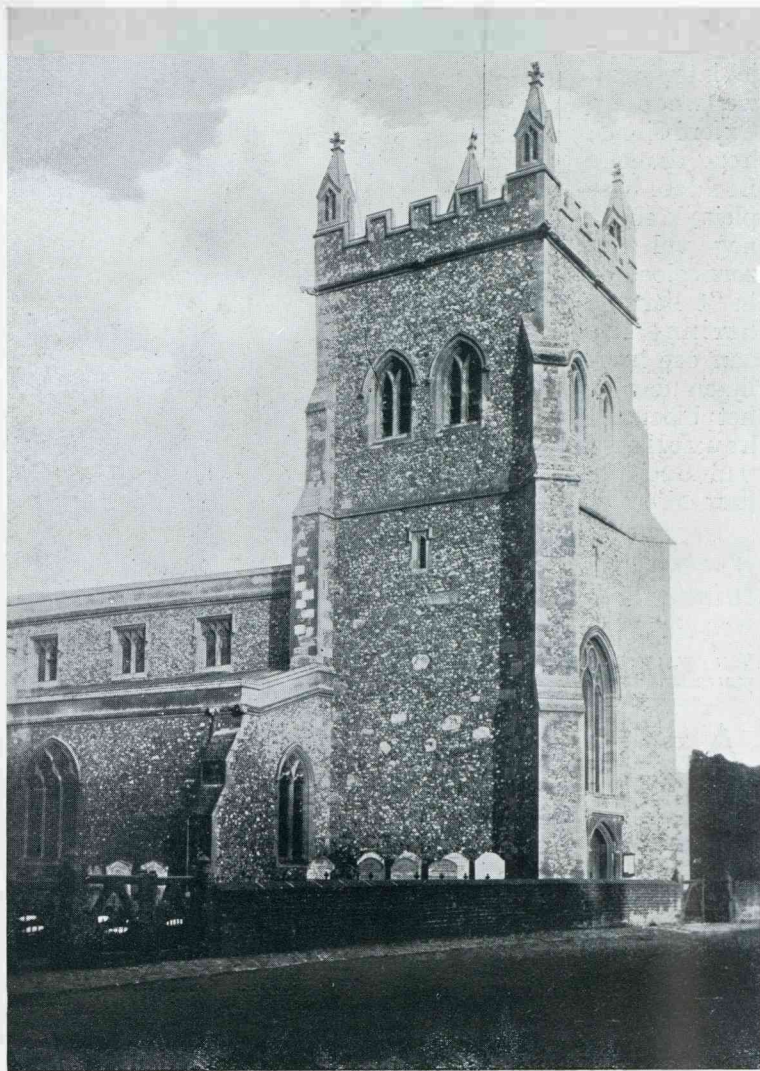
ZWAARD VAN OTHMAN, 3<sup>e</sup> CHALIEF NA MAHOMED (644-656)



FAIENCE-PANEEL UIT DEN HAREM VAN HET OUDE  
SERAIL TE STAMBOEL

overdekte „top of the bus”, waar we een onbelemmerd uitzicht genieten. Uitvoerig legt de conducteur ons uit, dat we in Amersham nog niet in Amersham zijn! Er bestaan n.l. twee Amershams op eenigen afstand van elkaar. We stoppen in het moderne plaatsje. Willen we dan nog naar de oude stad, goed, dan moeten we maar gaan kuieren. Ver is het niet. Vriendelijk, doch beslist weigert hij de fooi, die we hem uit dank voor zijn welwillende inlichtingen aanbieden. Het Engelsche volk kent niet het azen op fooien, dat er bij den vastelander zoo inzit. En inderdaad, het nieuwe Amersham is stellig een aardig stadje, maar rechtvaardigt toch niet de groote belangstelling, die men bij ons voor de plaats van dien naam heeft opgewekt. We weten nu, dat we verderop moeten. Een heerlijke wandeling door een dicht bosch in den vallenden avond — dan staan we plotseling op den top van een heuvel aan den woudzoom en kijken naar beneden, naar het stadje aan onze voeten, dat we nu, na nog een korte wandeling tusschen rijpende korenvelden vol klaprozen en korenbloemen, weldra bereiken. Over een smal watertje met grappig rond brugje komen we langs een soort plantsoentje en staan weldra voor het kerkhof, dat de kerk omgeeft. Deze moet al heel, heel oud zijn, al is ze dan ook sterk gerestaureerd, getuige de diepe crypt en de Romaansche motieven, die hier en daar nog te vinden zijn. Vooral in het interieur heeft het oude met het vernieuwde een compromis gesloten. Op het kerkhof bekijken we met aandacht de merkwaardige rolronde zerken, die doen denken aan versteende mummies, want ze hebben eenigszins den vorm van het lichaam, wat ze een griezelig en luguber aanzien geeft. Een vergelijking der data op deze grafsteen doet ons

zien, dat dit type afkomstig is uit den tijd omstreeks 1800. Nooit zagen we elders zulke wonderlijke, sombere gevaarten, wel in staat om uiting te geven aan het gevoel van angst voor den dood, dat de nabestaanden mogelijk beziel moet hebben. Old-Amersham is niet groot. Het korte kerkstraatje door en we staan al op de markt, met de oude huisjes, vele met een soort vakbouw en doorgebogen daakjes. Maar de markt — eigenlijk is het een lange, breede straat, — ligt nu in vredige avondrust. De winkels zijn gesloten. Hier en daar rookt een eigenaar zijn pijpje voor zijn woning. Amersham is een knus oud plaatsje, dat niet het geringste deel van zijn glorie dankt aan zijn heerlijke ligging aan den voet der Zuiderlijke helling van de Chiltern Hills. De tijd heeft het stadje vriendelijk behandeld en de oude huisjes uit de 17de en 18de eeuw, met hier en daar steile geveltjes van een voorgaanden tijd, geven het iets bijzonder schilderachtigs. Het antieke marktgebouw, waar op de bovenverdieping de vroedschap haar vergaderingen belegt, de oude latijnsche school en het mooie armhuis, vertoonen uit een architectonisch oogpunt wel het meest interessante, wat de stad te bieden heeft. Een atmosfeer van kalme genoeglijkheid hangt in de straten. Het lijkt wel of de heuvels en beukenwouden de plaats van de buitenwereld gescheiden houden. Maar dit is toch niet het geval, want liefhebbers van jacht en visscherij toeven vaak in de goede hotels, die zoo geheel het cachet van het heel oude bewaard hebben: het Crown-hotel, met de mooie, schilderachtige binnenplaats, of het voorname „Ye Olde Griffin”, waar de romantiek van het verleden in de oude balken is blijven hangen. In de 13de en 14de eeuw het Manor-House van de plaats, vertoont het kleine huiskapelletje met de geblindeerde vensters en verborgen ingang nog een beeld uit later dagen van fanatieke, godsdienstige vervolgingen. Nog in 1665 werd hier in de Griffin, de secretaris van Milton, Thomas Ellwood, gevangen genomen en als ketter in den kerker geworpen. Ook bewaart het gebouw herinneringen aan Oliver Cromwell. Het huis was toen een gezochte pleisterplaats en het verwondert ons niet, dat ook nu gasten, waaronder veel schilders, hier graag verblijven en zich koesteren aan het enorme vuur onder de geweldige schouw van de eetzaal,



BUCKINGHAMSHIRE. ST. MARY'S CHURCH TE AMERSHAM

met het mooie antieke aardewerk tegen den muur en de antieke meubels rondom de tafels. ☒ De omnibussen, die zoover het land in zwerven en als bijen 's avonds toch weer naar de groote korf Londen terugkeeren, snellen in menigte door Amersham. Ook naar Oxford en Windsor gaan er bussen af. Voor ons voert de weg over Uxbridge en Ealing en

we genieten nog volop in de late zomer-avondschemering van de mooie omgeving en de spiegelgladde chaussee, waar onze wagen in gelijkmatige vaart overheen suist. ☒ In het dorp Chalfont St. Giles mogen we niet volstaan met belangstellend te kijken naar de villa's langs den weg, want hier bevindt zich de woning van Milton, waar hij zijn „Paradise Regained" schreef. Het

is een bescheiden woninkje, nog goed geconserveerd. ☒ In het stadje Uxbridge is reeds het licht ontstoken als we er om half elf 's avonds door tuffen. We behoeven er niet rouwig om te zijn, want er schijnt niet bijzonder veel te zien te zijn. Het moderne leven heeft zich geheel van het plaatje meester gemaakt. Nu nog Ealing, eigenlijk al een voorstad van Londen en een half uurtje later staan we weer op Oxford Circus, het drukke Londensche plein, de oogen nog vol van zonnegloed en in 't hart de herinnering aan een heerlijken dag in het bloeiende heuvelland van Buckinghamshire.

### Wenken voor tuinbeplanting

VAN WAI ER 'S  
WINTERS TOCH NOG  
BLOEIT

ALS het, zooals men dat noemt, een „open winter" is, een winter waarin het, behoudens eenige lichte nachtvorsten, niet vriest, dan blijft de tuin nog lang zijn groeikracht behouden. Voornamelijk zijn het de steeds door-groeijende vaste planten, zooals violen, campanula's en saxifraga's die een vertoon van frisch groen blijven geven en zoo den tuin tezamen met de evergreens op een behoorlijk peil houden. Ook zien wij nog eenige toevallige bloemen, een enkele Primula veris of een madelief, een laatbloeiend takje herfstaster of een viooltje. Maar voor deze toevallige, als het ware buitentijds bloeiende planten, wilde ik uw aandacht niet vragen: er zijn ook enkele planten, ingevoerde uit het buiten-

land natuurlijk, die in ons land uitsluitend in den winter bloeien — echte decemberbloeiërs zijn. ☒ Voorop gaat de Jasminum nudiflorum, de gele winterjasmijn. Het best wordt zij als leiplant tegen een zuidelijken muur of schutting geplant. Van de laatste week van November af bloeit zij rijk en onafgebroken tot sterke vorst daar een eind aan maakt.

Schitterend geel zijn de trompetvormige bloempjes aan de nu naakte takken! ☒ De tweede winterbloeiëer is de Mahonia japonica. Wij kennen allen de M. aquifolia, die in het najaar met fraai glimmend bronzen blad prijkt en vroeg in het voorjaar haar wat propergerige, felgele bloemdotten aan het eind van de stengels draagt? Later in den tijd veranderen die gele bloe-

men in donkerblauwe bessen. De M. japonica heeft groote, fraai ingesneden bladeren; midden tusschen de bladerenrozet, waarmede haar takken aan den top eindigen, verschijnen begin December haar elegante, lichtgele bloempluimen. Hoe zachter het weer is, hoe beter zij tot hun recht komen, maar tot besvorming, evenals bij de M. aquifolia, komt het

natuurlijk niet, daar is onze winter niet geschikt voor! ☒ En wat nu de derde plant betreft, welks bloeitijd hier in de wintermaand valt, dit is de weinig bekende Winterheliotroop Petasites fragans, een composiet, die, wat blad en bloeiwijze betreft, iets gelijkt op het Kleine Hoefblad. Wij zien het Kleine Hoefblad in het voorjaar plotseling uit den grond komen: eerst de

gele bloem, dan het ronde blad en zoo gaat het ook met de Winterheliotroop in het najaar. Echter zijn haar bloemen ietwat dof, licht lila gekleurd en o, wonder! heerlijk riekend. ☒ Een interessante plant dus, maar in den tuin moeten wij niet te sentimenteel met haar zijn, want hoe aardig ook op een beperkte plaats, zij wordt, in vrijheid gelaten, spoedig een lastig onkruid, dat met haar lange wortelstokken overal heen groeit. In dit opzicht geeft zij haar familiebetrekkingen, het Kleine en Groote Hoefblad, niets toe!

B.



BUCKINGHAMSHIRE. MARKT MET STADHUIS TE AMERSHAM



BUCKINGHAMSHIRE. OUD STRAATJE TE AMERSHAM